

er nu så store, at de truer med og til dels allerede har virket til at trænge Danmark tilbage inden for kredsen af de kultur-stater, der kan gøre sig gældende i det fælles arbejde for at gavne hele menneskeheden ved hver for sig at stræbe virkningsfuldt for videnskabens fremgang. At tilrettelægge de ydre betingelser for, at dansk videnskab indadtil som udadtil kan hævde en position, som er en gammel kulturnation værdig, må i det hele være statens sag.

Til at opnå den i begge de nævnte henseender tiltrængte restitution må oprettelsen af et fond med en konstant årlig afkastning findes at være det tjenligste middel. Denne eller en lignende vej har man med held betrådt i andre lande, blandt hvilke det ligger nærmest at henvise til Sverige, og herpå sigter det foreliggende lovforslag.

Det fremgår af dette og af de foran udviklede grundsynspunkter, at fondet direkte kun skal komme den egentlige videnskab til gode. Men også den folkelige oplysningsvirksomhed, som man i vore dage med rette lægger så stor vægt på, vil komme til at nyde godt af en sådan forbedring af videnskabens kår, idet den, ligesom skolens virksomhed, som forudsætning har en levende videnskabelig forskning.

En materiel nyttevirkning af videnskaben vil for grundvidenskabernes vedkommende ofte ikke kunne påvises som deres direkte, håndgribelige resultat. Og dog er det uden for al tvivl, at en blomstring af disse videnskaber, allerede som følge af deres indflydelse på den anvendte videnskab, i det lange løb vil fremme samfundsinteresser af økonomisk og social natur.

Til lovforslagets enkelte bestemmelser skal man knytte følgende bemærkninger:

Til § 1.

Til stk. 1. Man ønsker at oprette det foreslåede fond under navnet „Statens almindelige videnskabsfond“ for at udtrykke, at fondet i modsætning til Rask-Ørsted Fondet og det teknisk-videnskabelige forskningsråds dispositionssum har et ganske alment videnskabeligt formål, som omfatter alle de videnskaber, der dyrkes ved universiteterne og de øvrige højere læreanstalter under undervisningsministeriet, samt endvidere veterinær- og jordbrugsvidenskab, hvis hjemsted er Den kgl. veterinær- og landbohøjskole under landbrugsministeriet.

Indenfor det herefter under fondet henlagte samlede område kan man sondre mellem

1) Grundvidenskaberne, der uden direkte hensyn til praktiske formål søger at uddybe vor viden om naturen og menneskelivet og derfor omfatter a) matematikken og de rene naturvidenskaber, d. e. samtlige naturvidenskaber med undtagelse af de nedenfor nævnte anvendte videnskaber, b) de humanistiske fag, hvortil her regnes de historiske, sprogvidenskabelige, filosofiske og teologiske,

2) de anvendte videnskaber, der i forbindelse med de fundamentale naturvidenskaber virker for praktiske formål, nemlig lægevidenskab, tekniske videnskaber samt jordbrugs- og veterinærvidenskab,

3) samfundsvidenskaberne, der knytter sig nær til de humanistiske videnskaber, nemlig jura, økonomi, politisk videnskab og sociologi.

I fondets virksomhed skal hovedvægten lægges på grundvidenskaberne, men man kan ikke finde det rigtigt i loven at fastlægge en nøjere afgrænsning i så henseende.

Efter det foreliggende forholds hele beskaffenhed må det, for at videnskabens fulde uafhængighed på dette område kan sikres, anses for det naturligste, at fondet lægges i hænderne på en udelukkende af videnskabsmænd bestående bestyrelse.

Til stk. 2. Fastsættelsen af det omhandlede fonds størrelse må efter sagens natur bero på et skøn. Når man i sine overvejelser er nået til at foreslå, at fondet kommer til at bestå af en kapital, der i årlig rente afkaster 2 mill. kr., kan det dog bemærkes, dels at der efter de foreliggende oplysninger er meget at indhente for en opbøjning fra fondets side, derunder for veterinær- og jordbrugsvidenskabernes vedkommende, dels at videnskabens ønsker foreløbig samler sig om at få stillet et beløb på 2 500 000 kr. til rådighed som den sum, der fuldt ud skulle kunne dække det årlige behov. Sålænge der ikke er indhøstet nogen erfaring om fondets virksomhed, har man dog ikke ment at kunne strække sig så vidt. Også det i lovforslaget nævnte beløb må betragtes — og vil fra videnskabernes side uden tvivl blive betragtet — som en meget anselig og velgørende hjælp, egnet til i vidt omfang at bringe forholdene for forskningen ud af det nuværende uføre.

Den foreslåede bestemmelse om overførelse til et reservefond af den del af den årlige rådighedssum, som ikke måtte blive brugt i det enkelte år, og endvidere bestemmelsen om beføjelserne til at råde over reservefondets renter og kapital samt over grundfondets kapital svarer nøje til, hvad der om de tilsvarende forhold er fastsat i lovgivningen om Rask-Ørsted Fondet, jfr.